

ÚKZÚZ

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

www.ukzuz.cz

Menšinová použití přípravků na ochranu rostlin v okrasných rostlinách

*Dana Bednaříková, Lenka Klašková
Odbor přípravků na ochranu rostlin*

Menšinová použití

- Menšinovým použitím se rozumí rozšířené použití přípravku pro jiné účely, než pro účely podle povolení tohoto přípravku v České republice.

- Navrhnout rozšířené použití mohou
 - profesní uživatelé přípravků nebo jejich sdružení,
 - vědecké výzkumné instituce v oblasti zemědělství a lesnictví,
 - ústřední správní úřady a ostatní správní úřady v resortu zemědělství a lesnictví.

Menšinová použití

➤ Legislativa

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009, článek 51
 - Rozšíření povolení, pokud:
 - je navrhované použití svou povahou menšinové
 - rozšíření je ve veřejném zájmu
- Zákon o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů č. 326/2004 Sb.
 - § 37 a § 38b
- Vyhláška o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin č. 32/2012
 - § 3

Menšinová použití

**§ 3 Kritéria vymezující menšinová použití přípravku
(= MENŠINOVÝ CHARAKTER)**

Použití přípravku se považuje za menšinové, je-li

a) pěstební plocha plodiny v České republice menší než 10 000 ha v roce, ve kterém byla podána žádost o rozšíření povolení,

b) ošetřená plocha v posledních třech letech před podáním žádosti o rozšíření povolení byla menší než 10 000 ha ročně,

Menšinová použití

- c) výskyt škodlivého organismu nepravidelný a ošetření potřebné méně než jednou za tři roky, nebo
- d) přípravek použitelný v ekologickém zemědělství.

Menšinová použití

§ 38b Jiná opatření (= VEŘEJNÝ ZÁJEM)

V případě, že je potřebná ochrana rostlin před škodlivým organismem a

- a) pro dané použití je povoleno 5 nebo méně účinných látek ve formě samostatných přípravků,
- b) povolené přípravky nejsou v důsledku výskytu rezistence dostatečně účinné,

Menšinová použití

c) povolené přípravky nelze použít s ohledem na specifické požadavky k ochraně zdraví lidí nebo životního prostředí, nebo

d) použití přípravku vyžaduje integrovaná ochrana rostlin nebo je přípravek použitelný v ekologickém zemědělství,

povolí ústav z důvodu veřejného zájmu rozšíření povolení na menšinová použití vydáním nařízení.

Menšinová použití

- 430 povolených menšinových použití
 - 152 přípravků

- Žadatel
 - Držitel rozhodnutí o povolení přípravku

 - ÚKZÚZ na podnět jiné osoby

Menšinová použití – řízení na podnět

- Koordinaci řízení menšinového použití na podnět zajišťuje odbor POR
- Případy veřejného zájmu bez poplatků za odborné úkony (včetně MZd)
- Komunikaci s MZd zajistí ÚKZÚZ
- Role pěstitelských sdružení (konkretizace požadavku, priorita)
- Vzájemné uznávání ve veřejném zájmu

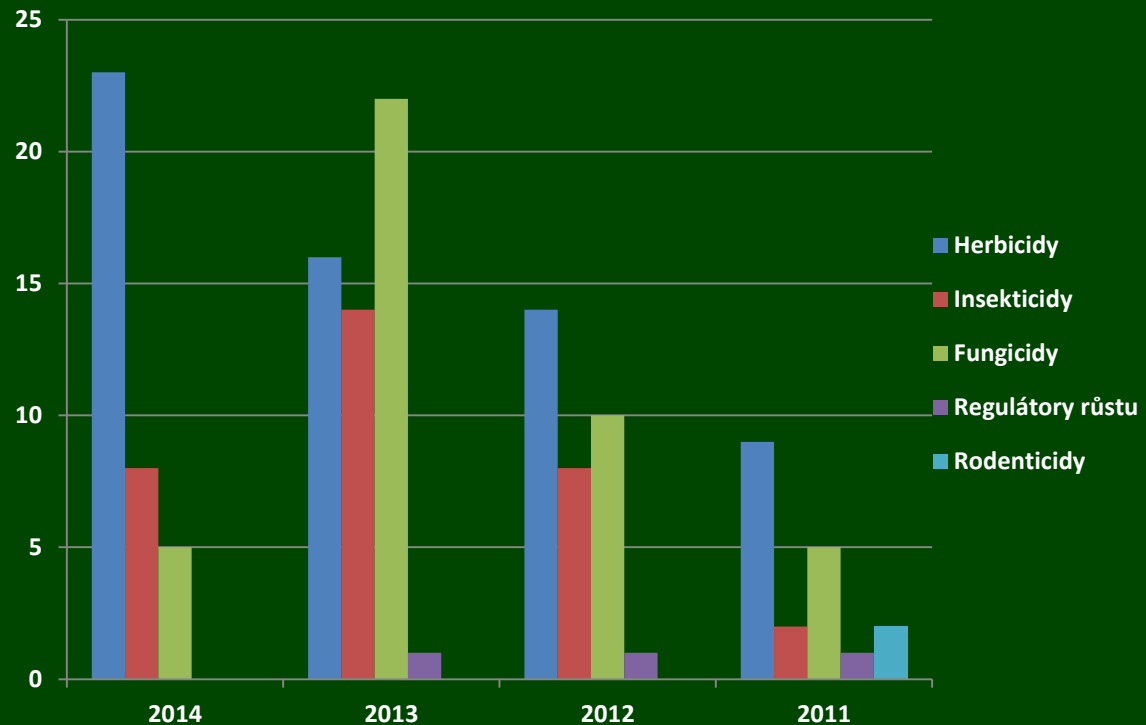
Menšinová použití – řízení na podnět

- **Proces povolování**
 - **Přijetí žádosti nebo podnětu**
 - **Posouzení veřejného zájmu**
 - **Hodnocení jednotlivými okruhy**
 - **Ověření trvání veřejného zájmu**
 - **Vydání nařízení**

Současný stav

- Graf všech povolených menšinových použití v letech 2011 - 2014

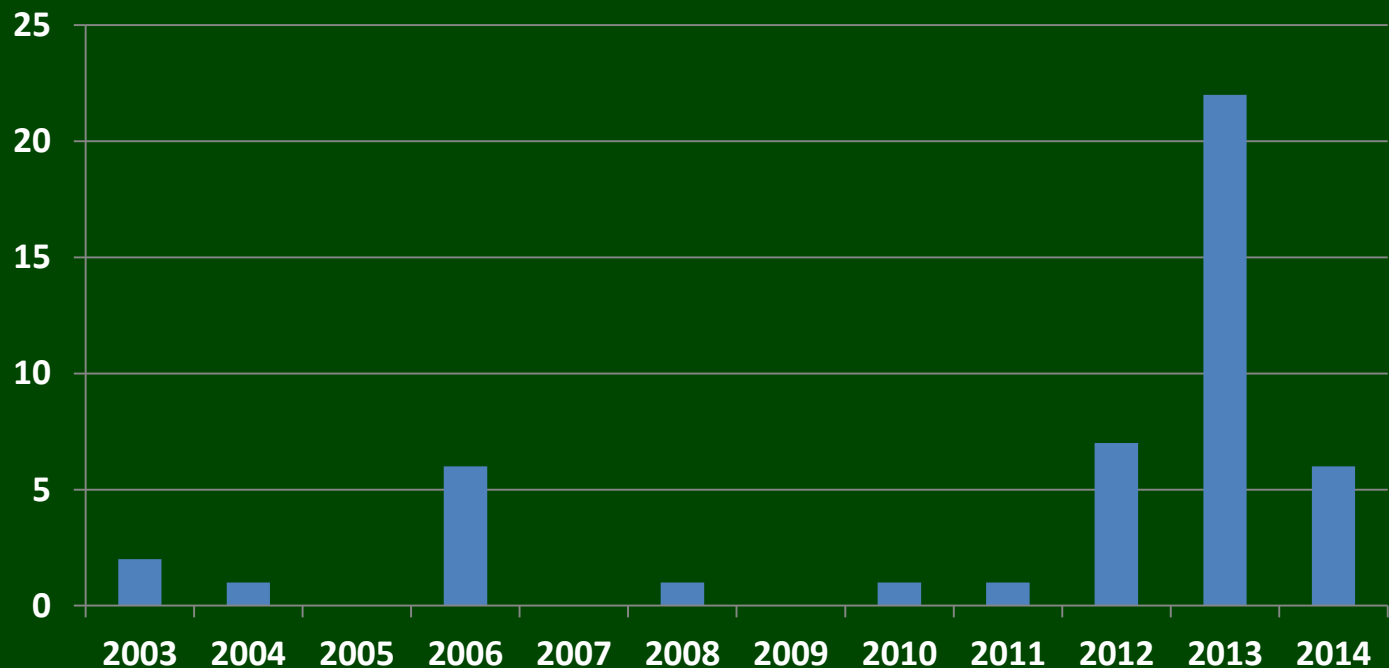
Použití POR v okrasných školkách

- Přípravky povolené pro okrasné rostliny nebo lesní školky lze použít také v okrasných školkách a naopak

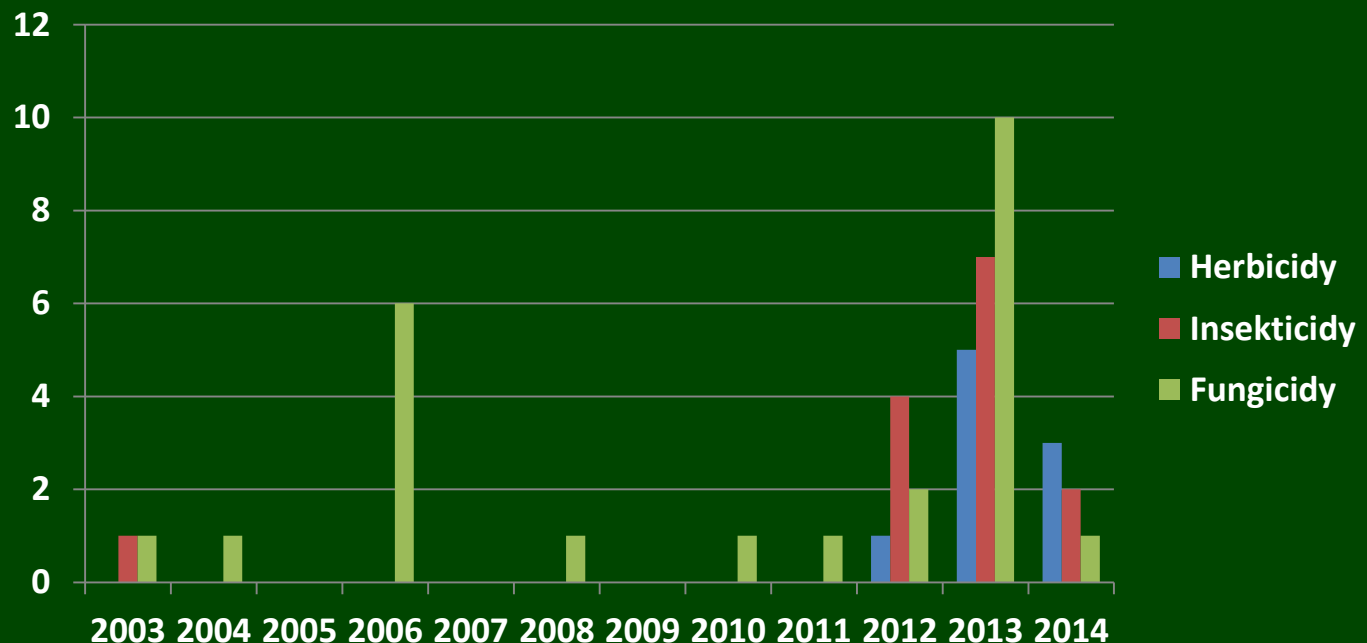
Současný stav

- Vývoj počtu povolených menšinových použití do okrasných rostlin v letech 2003 - 2014

Současný stav

- Povolená menšinová použití do okrasných rostlin v letech 2003 – 2014 podle způsobu použití

Současný stav

- Pro menšinová použití do okrasných rostlin je nyní povoleno 42 přípravků.
- **Herbicidy – 9 přípravků**
 - 6 účinných látek
- **Insekticidy – 13 přípravků**
 - 10 účinných látek
- **Fungicidy – 20 přípravků**
 - 18 účinných látek
 - 1 bioagens

Herbicidy

Přípravek	Účinná látka	Škodlivý organismus
Agroklasik	Glyphosate-IPA	plevelé
Basta 15	Glufosinát amonný	plevelé
Dicopur M 750	MCPA	plevelé dvouděložné jednoleté, plevelé dvouděložné vytrvalé
Frontier Forte	Dimethenamid-P	plevelé dvouděložné, plevelé jednoděložné
Glyfogan 480 SL	Glyphosate-IPA	plevelé
Outlook	Dimethenamid-P	plevelé dvouděložné, plevelé jednoděložné
Reglone	Dikvát	plevelé
Stomp 400 SC	Pendimethalin	plevelé
Wing-P	Dimethenamid-P, Pendimethalin	ježatka kuří noha, plevelé dvouděložné jednoleté

Insekticidy

Přípravek	Účinná látka	Škodlivý organismus
Vertimec 1.8 EC	Abamektin	roztoči, třásněnky, mery
Decis 15 EW	Deltamethrin	savý hmyz, žravý hmyz
Bi - 58 EC nové	Dimethoát	savý hmyz, žravý hmyz
Perfekthion	Dimethoát	savý hmyz, žravý hmyz
Insegar 25 WG	Fenoxycarb	housenky motýlů
Reldan 22	Chlorpyrifos-methyl	savý hmyz, žravý hmyz
Confidor 200 OD	Imidaklopid	červci, puklice
Explicit Plus	Indoxakarb	křísi, housenky motýlů
Steward	Indoxakarb	křísi, housenky motýlů
Stocker	Indoxakarb	křísi, housenky motýlů
Pirimor 50 WG	Pirimikarb	mšice
SpinTor	Spinosad	dřepčící, třásněnky, žravý hmyz, listožravé housenky
Calypso 480 SC	Thiaklopid	savý hmyz, žravý hmyz

Fungicidy

Přípravek	Účinná látka	Škodlivý organismus
Signum	Boskalid, Pyraklostrobin,	padlí, skvrnitost listů
Score 250 EC	Difenokonazol,	padlí, rzi, skvrnitosti listů
Delan 700 WDG	Dithianon,	skvrnitost listů, rzi, pravé plísně (oomycety)
Teldor 500 SC	Fenhexamid,	plíseň šedá
Previcur Energy	Fosetyl, Propamokarb,	pravé plísně (oomycety)
Aliette 80 WG	Fosetyl-Al,	pravé plísně (oomycety)
Merpan 80 WG	Kaptan,	skvrnitost listů
Discus	Kresoxim-methyl,	padlí, skvrnitosti listů
Dithane DG		
Neotec	Mankozeb,	skvrnitost listů, rzi
Ridomil Gold MZ		
Pepite	Mankozeb, Metalaxyl-M,	pravé plísně (oomycety)
Flowbrix	Oxichlorid měňatý,	skvrnitost listů, pravé plísně (oomycety)

Fungicidy

Přípravek	Účinná látka	Škodlivý organismus
Topas 100 EC	Penkonazol,	padlí jabloňové
Minos	Pyrimethanil,	plíseň šedá, skvrnitosti listů
Minos	Pyrimethanil,	skvrnitosti listů
Mythos 30 SC	Pyrimethanil,	plíseň šedá, skvrnitosti listů
Polyversum	Pythium oligandrum M1,	houbové choroby
Kumulus WG	Síra,	strupovitost, padlí
Falcon 460 EC	Spiroxamin, Tebukonazol, Triadimenol,	padlí
Horizon 250 EW	Tebukonazol,	padlí, rzi, skvrnitosti listů
Domark 10 EC	Tetrakonazol,	padlí
Zato 50 WG	Trifloxystrobin,	padlí, rzi, skvrnitosti listů

Menšinová použití - obtíže

- Snahy odstranit ustanovení zákona, umožňující bezplatné posouzení případu
- Povolení neznamená zajištění distribuce
 - držitel povolení často nemá zájem o uvedení menšinového použití na ETK
- Chybějící registrační zpráva nebo data
- Ztráty účinných látek v EU
- Zonální hodnocení, nikoli zonální povolení

**Ochranná pásma a ochranné vzdálenosti
při aplikaci
přípravků na ochranu rostlin**

Oddělení rizik a účinnosti přípravků


```
graph TD; A[Oddělení rizik a účinnosti přípravků] --> B[Hodnocení biologické účinnosti]; A --> C[Hodnocení osudu a chování v životním prostředí]; A --> D[Hodnocení vlivu na necílové organismy (ekotoxikologie)];
```

Hodnocení biologické účinnosti

Hodnocení osudu a chování v životním prostředí

Hodnocení vlivu na necílové organismy (ekotoxikologie)

Ochranná pásma II. stupně podzemních a/nebo povrchových vod přiděluje skupina osudu a chování v životním prostředí.

Přípravky na ochranu rostlin jsou nebo nejsou vyloučeny z OP II. stupně podzemních a/nebo povrchových vod.

Ochranná pásma jsou stanovena podle vodního zákona, § 30 zákona 254/2001 Sb., v platném znění.

Kritéria pro vyloučení jsou stanovena na základě dohody mezi Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem životního prostředí.

Ochranná pásma podzemních a povrchových vod

Stanovují se u vodních zdrojů využívaných nebo využitelných pro zásobování pitnou vodou (nikoliv užitkovou jako v minulosti) s průměrným odběrem nad 10 000 m³/rok.

Ochranná pásma dělíme na:

- a) ochranná pásma I. stupně, která slouží k ochraně vodního zdroje v bezprostředním okolí jímacího nebo odběrného zařízení
- b) ochranná pásma II. stupně, která slouží ochraně vodního zdroje v územích stanovených vodoprávním úřadem tak, aby nedocházelo k ohrožení jakosti nebo zdravotní nezávadnosti vody

Zařazení přípravků na ochranu rostlin

1) OP I. stupně - použití přípravků a dalších prostředků na ochranu rostlin je zcela vyloučeno.

2) OP II. stupně - přípravky se z tohoto pásma vyřazují na základě hodnocení rizika pro podzemní a povrchové podle stanovených kritérií. Hodnocení přípravku se provádí v souladu s § 34 odst. 3 písm. b) zákona č. 326/2004 Sb., v platném znění.

Vyloučení přípravku z ochranného pásma II. stupně podzemních a/nebo povrchových vod je uvedeno v rozhodnutí o povolení přípravku a musí být také uvedeno na etiketě přípravku.

Znění vět u přípravku na ochranu rostlin je v rozhodnutí o povolení uvedeno takto:

Přípravek je vyloučen z použití v ochranném pásmu II. stupně zdrojů podzemní a/nebo povrchové vody.

Přípravek není vyloučen z použití v ochranném pásmu II. stupně zdrojů podzemní a povrchové vody.

Přípravek je vyloučen z použití v ochranném pásmu II. stupně zdrojů podzemní a/nebo povrchové vody pro...
(vyjmenují se jednotlivé skupiny plodin)

Nezařazeno (tzn. přípravek není dosud zařazen z hlediska použití v OP II. stupně, v současné době probíhá přehodnocování těchto přípravků).

POR, který je vyloučen z OP II. st. podzemních a/nebo povrchových vod, nesmí být používán ani na území, kde jsou dosud vyměřena pásma PHO. V současné době nejsou všechna PHO pásma na území ČR nahrazena OPVZ, ale dochází postupně k jejich vymezení.

Ministerstvo životního prostředí (MŽP), odbor ochrany vod, vydalo výklad ze dne 22. prosince 2010 k pojmům „ochranná pásma vodních zdrojů“ (OPVZ) versus „pásma hygienické ochrany“ (PHO) a jejich vzájemného vztahu. Výklad lze nalézt na internetové adrese:

http://www.mzp.cz/cz/vyklad_zakona_ochrana_vod.

Pro ochranu podzemních vod se mimo OP II. st. používají dále tyto limitní věty:

S_{Pe} 1 Za účelem ochrany podzemní vody neaplikujte tento přípravek nebo jiný, jestliže obsahuje účinnou látku X, vícekrát než jednou za tři roky

S_{Pe} 2 Za účelem ochrany podzemní vody přípravek neaplikujte na půdách (+ zpřesňující údaje o druhu půdy)

Omezení aplikační dávky a počtu aplikací přípravku.

Ochranné vzdálenosti z hlediska ochrany vodních organismů a dalších necílových organismů

Stanovují se u vodních organismů, necílových členovců a necílových rostliny.

Necílové rostliny

SPE3: Za účelem ochrany necílových rostlin dodržujte neošetřené ochranné pásmo xx m od okraje ošetřovaného pozemku.

Necíloví členovci

SPE3: Za účelem ochrany necílových členovců dodržujte neošetřené ochranné pásmo xx m od okraje ošetřovaného pozemku.

Ochranné vzdálenosti z hlediska ochrany vodních organismů a dalších necílových organismů

Vodní organismy

SPe3: Za účelem ochrany vodních organismů snižte úlet dodržením neošetřeného ochranného pásma xx m vzhledem k povrchové vodě.

SPe2: Za účelem ochrany vodních organismů neaplikujte na svažitéch pozemcích ($\geq 3^\circ$ svažitosti), jejichž okraje jsou vzdáleny od povrchových vod xx m).

Vodní organismy

K omezení rizika pro vodní organismy se používají věty, které stanovují ochrannou vzdálenost vzhledem k povrchovým vodám.

Ochranná vzdálenost (OV): vzdálenost mezi místem aplikace a břehovou čarou vodního zdroje.

Polní plodiny: **OV 4 – 50 m**

Sady, vinice, chmelnice a lesy (= vyšší plodiny): **OV 6 – 50 m.**

Vodní organismy

Definice pojmů

Povrchové vody jsou vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu; tento charakter neztrácejí, protékají-li přechodně zakrytými úseky, přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo v nadzemních vedeních.

Břehová čára je určena hladinou vody, která zpravidla stačí protékat tímto korytem, aniž se vylévá do přilehlého území. V případě stojatých vod se určuje obdobně.

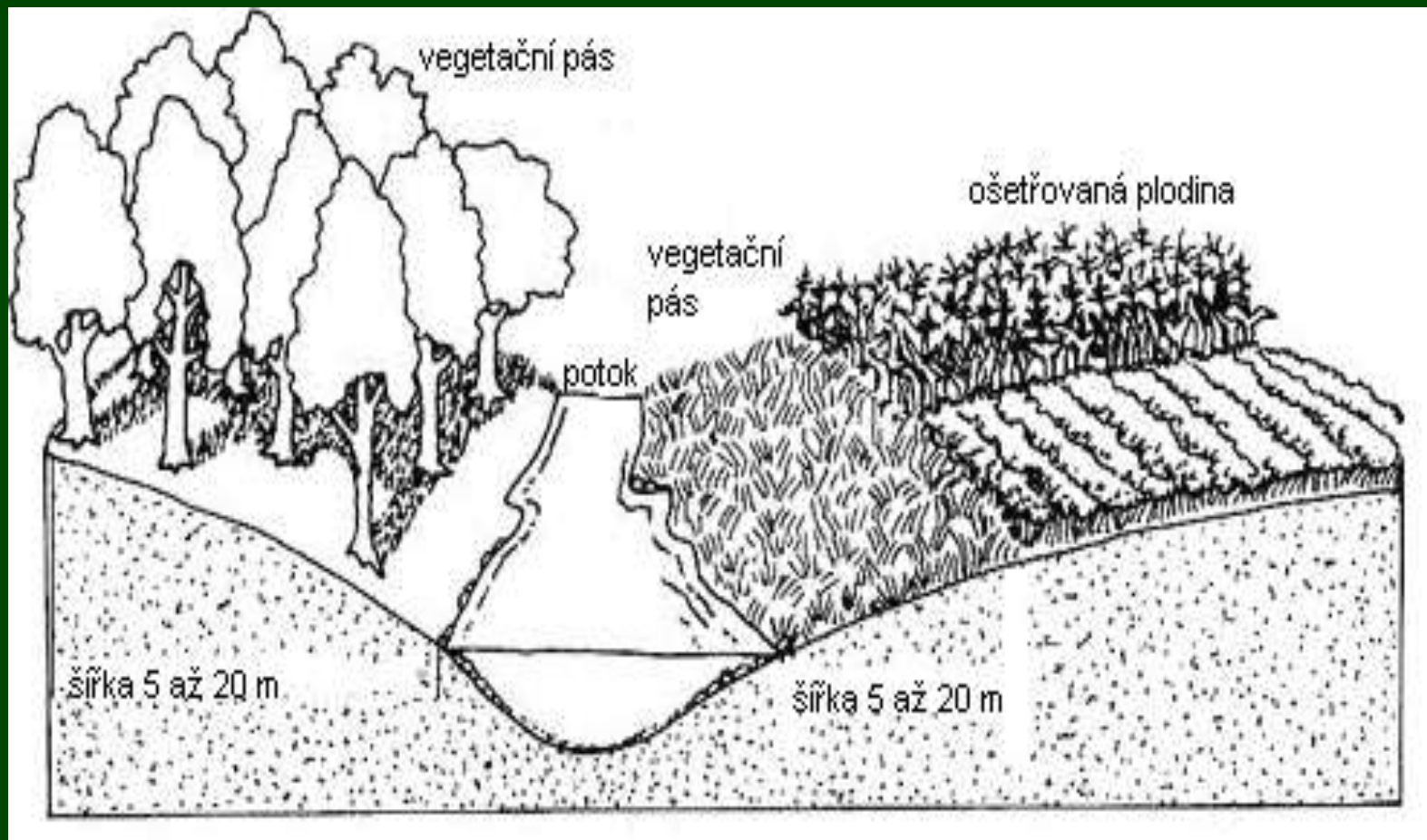
Svažitým pozemkem se rozumí část pozemku se sklonem větším než 3° svažující se směrem k povrchové vodě; část pozemku se nepovažuje za svažitou, pokud je od povrchové vody oddělena plochou širší než 25 m, která nemá sklon větší než 3° směrem k povrchové vodě.

Vodní organismy

Definice pojmů

Vegetační pás je přirozený nebo uměle vytvořený pás se zapojeným rostlinným krytem a zapojeným kořenovým systémem, který dostatečně chrání povrchové vody před vlivy zemědělské činnosti. Účelem vegetačního pásu je zastavit odplavení pesticidů, případně hnojiv a omezit erozi. Obvykle je umístěn mezi pozemkem a břehovou čarou a je tvořen běžnými druhy vytrvalých trav (nikoli obilninami), ale mohou to být také životaschopné stromy a keře. Typ rostlin tvořících vegetační pás, jejich dostatečné zapojení a zapojení jejich kořenového systému je klíčové pro účinnost a funkci vegetačního pásu. Udržení funkčního vegetačního pásu vyžaduje jeho pravidelnou údržbu, aby rostliny na něm zůstaly zapojené a životaschopné.

Vodní organismy

Kontaminace splachem

S_{Pe} 2: Za účelem ochrany vodních organismů neaplikujte na svažitých pozemcích (> 3° svažitosti), jejichž okraje jsou vzdáleny od povrchových vod < X m.

POR označený touto větou je možné použít na plochách nad 3° svažitosti pouze při dodržení předepsané ochranné vzdálenosti.

Tuto ochrannou vzdálenost nelze redukovat pomocí zařízení k omezení úletu aplikační kapaliny (nízkoúletové trysky).

Ochranné vzdálenosti na svažitém pozemku lze aplikovat pouze za použití vegetačních pásů.

Kontaminace splachem

S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám.

Věta se přiděluje přípravku v případě, že riziko pro vodní organismy při kontaminaci splachem není přijatelné ani při dodržení nejvyšší modelované ochranné vzdálenosti.

Přípravek takto označený se nesmí aplikovat na svažitých plochách nad 3° svažitosti. Aplikaci je možno provést na plochách, od nichž se ve vzdálenosti 100 m nebo více nenachází povrchová voda.

Tuto ochrannou vzdálenost nelze redukovat pomocí zařízení k omezení úletu aplikační kapaliny (nízkoúletové trysky).

Ochranné vzdálenosti na svažitém pozemku lze redukovat pouze za použití vegetačních pásů.

Kontaminace úletem

S_{Pe} 3: Za účelem ochrany vodních organismů snižte úlet dodržáním neošetřeného ochranného pásma X m vzhledem k povrchovým vodám.

Přípravek označený touto větou je možné použít pouze při dodržení předepsané ochranné vzdálenosti. Není-li přípravku přidělena věta S_{Pe}2, platí tato ochranná vzdálenost pro svažitě i nesvažitě pozemky.

Vzdálenosti stanovené větou S_{Pe}3 lze ve většině případů zkrátit, použije-li se k aplikaci zařízení k redukci úletu (nízkoúletové trysky).

Zkrácené vzdálenosti jsou buď uvedeny na etiketě POR, nebo se může uživatel řídit instrukcemi uvedenými na webových stránkách UKZUZ. Pokud je na etiketě uvedena ochranná vzdálenost už po zkrácení, nelze ji dále redukovat.

Maximální možná ochranná vzdálenost s ohledem na vodní organismy je 50 m bez použití nízkoúletového zařízení. Je-li riziko nepřijatelné i při použití zařízení k omezení úletu a při dodržení ochranné vzdálenosti 50 m, pak přípravek do dané plodiny nelze povolit

Kontaminace úletem

Pro mořidla/granule:

S_{Pe3}: Za účelem ochrany vodních organismů dodržte neosetě/neošetřené ochranné pásmo X m vzhledem k povrchovým vodám.

Zkrácení ochranných vzdáleností pomocí aplikační techniky

Redukce úletu:

- nízkoúletové aplikační zařízení
- trysky 50, 75 a 90 %
- redukce věty SPe3

Redukce splachu

- vegetační pás je zapojený travnatý porost o šířce 5, 10, 15 a 20 m
- redukce věty SPe2 a zákazu aplikace na svažitéch půdách

Zkrácení ochranných vzdáleností pomocí aplikační techniky

U POR, které nemají v rozhodnutí a na etiketě ochranné vzdálenosti již zkrácené pomocí aplikační techniky (trysek s možností snížení úletu 50, 75 a 90 %), se uplatňuje „všeobecné pravidlo“ zkrácení ochranných vzdáleností pomocí tabulek.

Ochranná vzdálenost od povrchové vody nesmí být u polních plodin menší než 4 m. U prostorových kultur (sadů, vinic, chmelnic, lesů, dřevin a okrasných rostlin vyšších než 100 cm) nesmí být ochranná vzdálenost menší než 6 m.

Ochranné vzdálenosti, vztahující se k necílovým rostlinám a členovcům, mohou být za použití nízkoúletové aplikační techniky zkráceny až na 0 m od okraje ošetřovaného pozemku.

Tabulka ochranných vzdáleností stanovených pro ochranu vodních organismů

	bez redukce	tryska 50 %	tryska 75 %	tryska 90 %
Ochranná vzdálenost od povrchové vody s ohledem na ochranu vodních organismů [m]				
Kukuřice, hrách, fazol, paprika, rajče, lupina, jahodník, sója, kmín, mrkev	4	4	4	4
Ozimé obilniny	10	4	4	4
Ovocné sady	50	30	20	15

Při aplikaci do ozimých obilnin:

S_{Pe}2: Za účelem ochrany vodních organismů neaplikujte na svažitých pozemcích ($\geq 3^\circ$ svažitosti), jejichž okraje jsou vzdáleny od povrchových vod < 20 m.

Děkujeme za pozornost

